

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over het afschrift van de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, d.d. 5 oktober 2011, inzake eindexamens voortgezet onderwijs 2011 aan de schoolleiders van de ZeeBrascholen.

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Thomassen

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. *Inleiding*
2. *Toename en voordelen digitale examens*
3. *Onbedoeld gebruik van sjablonen*
4. *Computer- en netwerkfaciliteiten*
5. *Elektronische hulpmiddelen voor leerlingen met dyslexie*
6. *Normering*

II. Reactie van de minister

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het afschrift van de brief van de Minister van Onderwijs aan de schoolleiders van de ZeeBrascholen. De genoemde leden zien aanleiding tot het stellen van de volgende vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met enige wrevel kennisgenomen van het afschrift van de brief van de minister.

De leden van de PVV-fractie hebben kennis genomen van de brief van de minister (5 oktober 2011) betreffende de zorg ten aanzien van eindexamens voortgezet onderwijs 2011. De minister zet door middel van deze brief uiteen hoe zij denkt over de verdere uitbreiding van digitale examinering, het onbedoeld gebruik van sjablonen, computer- en netwerkfaciliteiten, elektronische hulpmiddelen voor leerlingen met dyslexie, normering en aantal errata bij examens.

De leden van de CDA-fractie hebben met genoeg kennis genomen van het feit dat vrijwel alle scholen voor vmbo deelnemen aan een project voor digitale examens in de basisberoepsgerichte leerweg.

De leden van de SP-fractie hebben de brieven van de ZeeBrascholen en van de minister gelezen. Het valt de leden op dat telkens als vanuit het onderwijs wordt gewezen op tekortschietende financiën, de minister nauwelijks op een serieuze manier reageert op deze geluiden vanaf de werkvloer. Hoe hoog zijn de extra middelen die aan scholen beschikbaar zijn gesteld voor ict? De leden menen dat het goed zou zijn wanneer dit structureel geld zou zijn. Ict is altijd in ontwikkeling, waardoor kosten fluctueren. Kan de minister aangeven hoe de bijdrage aan scholen vanuit het rijk is opgebouwd? Wanneer is voor het laatst bekeken of scholen op het gebied van ict nog voldoende worden gefaciliteerd? Is de minister bereid om hiervoor een nieuwe berekening te maken?

2. Toename en voordelen digitale examens

De leden van de PvdA-fractie zijn ook geen dogmatische aanhangers van digitale examens. Computergebruik betekent binnen het onderwijs een verrijking van het didactische palet, maar juist centrale examinering is kwetsbaar omdat daarbij alleen al een eenvoudige stroomstoring risico's betekent voor examenkandidaten die begrijpelijkerwijs bij centrale examens vaak aanmerkelijk meer stress ondervinden dan bij alle toetsen die zij tevoren hebben moeten doorstaan. Kan de minister melden hoe vaak zich sinds de invoering van digitale examens technische problemen hebben voorgedaan tijdens de afname van deze centrale examens?

De leden van de PVV-fractie constateren dat de minister aangeeft dat navraag bij scholen en leerlingen leert dat digitale examens goed aansluiten bij de belevingswereld van de vmbo-leerling. Ook maakt de minister kenbaar dat een verdere uitbreiding van digitale examens in de gemengde- en theoretische leerweg in de rede ligt. Deze leden vragen hoe de minister de belevingswereld van de vmbo-leerling definieert en hoe deze in lijn staat met digitale examens. Ook vragen de leden van genoemde fractie hoe deze verdere uitbreiding van digitale examens in de gemengde- en theoretische leerweg vorm zal krijgen.

De leden van de CDA-fractie constateren dat digitale examens goed aansluiten bij de vmbo-leerling, naar de mening van de leden geldt dit ook voor veel andere groepen leerlingen. Een vraag aan de minister is derhalve, of er spoedig een uitbreiding te verwachten is van het gebruik van digitale examens naar het totale voortgezet onderwijs?

3. Onbedoeld gebruik van sjablonen

De leden van de VVD-fractie constateren dat de minister in de brief stelt dat het College voor Examens (CvE) nagaat of er sprake is van oneigenlijk voordeel, omdat vmbo-leerlingen tijdens het digitale examen Engels wellicht onbedoeld voordeel kunnen hebben gehad van op de computer aanwezige standaard sjablonen. Graag vernemen deze leden wanneer het College voor Examens een uitspraak doet over het eventuele voordeel en of het College ook mogelijk dergelijke voordelen bij de eindexamens Nederlands zal onderzoeken? In de brief van de ZeeBra-scholen d.d. 14 juli 2011¹ wordt namelijk naast het eindexamen Engels het eindexamen Nederlands genoemd, zo constateren genoemde leden.

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat, ten aanzien van de gebruikte sjablonen bij het schrijven van een brief, het antwoord van de minister wel wat afhoudend en specifiek is. Ten aanzien van het schrijven van een brief mag van leerlingen verwacht worden dat zij op de hoogte zijn van zaken die van belang zijn voor het opstellen van de brief, die door een sjabloon uit handen wordt genomen. Daarmee is er niet alleen sprake van een oneigenlijk voordeel, maar riekt dit naar een ondeugdelijk examen. Bovendien biedt het gebruik van computers bij een examen nog andere onvermoede en oneigenlijke voordelen (van oneigenlijk gebruik van bepaalde programma's tot regelrechte fraude). Is de minister voldoende op hoogte van de gevaren en worden deze afdoende bestreden? En zo ja, hoe glipte het punt van de sjablonen er dan tussendoor?

4. Computer- en netwerkfaciliteiten

De leden van de VVD-fractie constateren dat in het verleden, scholen extra middelen hebben ontvangen voor het opvangen van een ict-infrastructuur om onder meer met digitale examens te kunnen werken. De voorzitter van de ZeeBra-scholen uit in de genoemde brief de vrees dat er niet voldoende middelen ter beschikking zijn gesteld aan de scholen om dit daadwerkelijk te kunnen doen. Graag vernemen deze leden hoeveel scholen de digitale infrastructuur op orde hebben en – indien die gegevens niet beschikbaar zijn – of de minister de brief van de ZeeBra-scholen als signaal ziet om die gegevens te verzamelen?

De leden van de PVV-fractie constateren dat de minister stelt dat zowel het CvE als de minister zelf bewust zijn van het feit dat digitale examens andere en soms *hogere* eisen stellen aan de ict-infrastructuur van de scholen. Deze leden vragen of de minister de garantie kan bieden dat

¹ Ons kenmerk Parlis nr. 2011D38951.

scholen over voldoende expertise beschikken betreffende de eisen die gesteld worden aan de ict-infrastructuur.

De leden van de CDA-fractie constateren dat ten aanzien van het gebruik van software de minister stelt dat het ondoenlijk is om voor alle gebruikte software geschikte formats aan te leveren van de examens. Is de minister het met deze leden eens dat het vele malen de voorkeur verdient om centraal deze formats aan te maken (voor de toeleverende organisatie een geringe inspanning) dan op locatie de bestanden om te zetten, waarbij er een groter gevaar bestaat van kennismaken van de inhoud? Zo ja, wat wil de minister doen om ervoor te zorgen dat de examens voor bijvoorbeeld Kurzweil en Sprint Plus worden aangeleverd? Het argument dat omzetting tot verschillen kan leiden is juist een argument om het centraal te doen en niet lokaal allerlei problemen te doen ontstaan. Indien het verstrekte pdf-formaat geen problemen op zou moeten leveren, is de minister het dan met de leden eens, dat er onvoldoende voorlichting is verstrekt betreffende het gebruik van de pdf-bestanden? Scholen gaan bestanden toch niet nodeloos omzetten? Worden de pdf-bestanden ook met een spraaksynthese programma geprobeerd, zodat er zekerheid is omtrent de bruikbaarheid?

5. Elektronische hulpmiddelen voor leerlingen met dyslexie

De leden van de VVD-fractie zijn met de minister van mening dat de scholen de vrijheid hebben een geschikt programma te kiezen waarmee leerlingen met woordblindheid ondersteund kunnen worden. Wel vernemen genoemde leden graag of en hoe de minister de geschiktheid van ondersteunende programma's meeneemt in het overleg dat zij voert met de PO-Raad, VO-Raad en de Groep Educatieve Uitgevers naar aanleiding van de door de Kamer aangenomen motie Biskop¹ over adequate leermiddelen.

6. Normering

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de minister beweert dat het huidige systeem van de vaststelling van de normeringsterm door het CvE, voorheen CEVO, onveranderd is sinds 1999 en daarvoor slechts op onderdelen afweek. Dat is onjuist. Vóór 1999 werd in uitzonderingsgevallen bij landelijk zeer slechte scores (dus kennelijk te moeilijke examens) de normering opgehoogd, maar was in de regel de normering tevoren bekend. Sinds 1999 is het voor alle vakken telkens afwachten waar de cesuur tussen 5,4 en 5,5 wordt gelegd. In deze zin is er een principiële verschil tussen het normeringssysteem vóór 1999 en sinds 1999. Waarom verhuult de minister dit feit? Eerder hebben deze leden erop gewezen dat succes of falen van onderwijsvernieuwingen ondoorzichtig werd gemaakt doordat er jaar in jaar uit werd gejojod met de normering. Vindt de minister zo'n ondoorzichtigheid wellicht opportuun, bij alle budgetverschuivingen binnen het onderwijs? Inmiddels bestaat het normeringssysteem reeds ruim tien jaar en als daarop kritiek klinkt vanuit de Kamer dan doet het CvO telkens het aanbod om een technische briefing te verzorgen. De leden van genoemde fractie waarderen dat deze bereidheid bestaat, maar vragen zich af of deze bereidheid de afgelopen tien jaren ten opzichte van het onderwijsveld wel voldoende bestond. Wat heeft het CvE de afgelopen tien jaar zoal gedaan om binnen het onderwijsveld draagvlak te verwerven voor haar gejojo met de normering bij alle vakken? Geconstateerd kan worden dat de kritiek na al die tijd niet is verstomd. Heeft de minister mede in het licht van de waarde van de diploma's ook een finale datum in gedachten wanneer het CvE in het onderwijsveld draagvlak moet hebben verworven voor haar normeringssysteem, zo vragen de leden.

¹ Kamerstuk 32 463, nr. 9.

De leden van de SP-fractie begrijpen dat examens niet vooraf bij een grote groep getest kunnen worden. Volgens de minister heeft dit tot gevolg dat normering voor examens pas plaatsvindt als scholen de scores hebben opgestuurd. Dit wordt gedaan om de moeilijkheid jaar op jaar gelijk te houden. De leden vinden het belangrijk dat er ook over de jaren heen consistentie is wat betreft de moeilijkheid. Er zijn steeds meer onbevoegde leraren bijgekomen, waardoor de kwaliteit van onderwijs onder druk is komen te staan. Door bij de normering van examens te veel te kijken naar de scores van leerlingen, dreigt het risico dat examens makkelijker worden naarmate leerlingen minder kunnen, al dan niet vanwege slechter onderwijs. Is er wetenschappelijk onderzoek bekend naar dit risico van exameninflatie? Ziet de minister dit risico ook? Hoe wordt dit ondervangen?